QORTI CIVILI PRIM`AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH ZAMMIT MCKEON

Illum il-Hamis 26 ta` Mejju 2016

Kawza Nru. 2
Rikors Nru. 68/14 JZM

Francis Portelli (KI 986249M) ;
Anthony Cassar (KI 45750M)

kontra

L-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati ;

Ic-Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici

fil-kwalita` taghhom premessa u in rapprezentanza tal-istess Kamra tad-Deputati u Kumitat rispettivament

Il-Qorti :

I. Preliminari

Rat ir-rikors prezentat fit-22 ta` Settembru 2014 li jaqra hekk :–

Illi fil-21 ta` Frar, 2013, l-esponenti tressqu quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala qorti istruttorja akkuzati b`komplicita` fir-reati kontemplati fl-artikoli 115, 124 u 125 tal-Kap 9 tal-Ligijiet ta` Malta kif ukoll bir-reat kontemplat fl-artikolu 3(1) tal-Kap 373 tal-Ligijiet ta` Malta (kopja ta` l-imputazzjonijiet qed tigi annessa u mmarkata bhala Dok PC1).

Illi f`dik l-istess gurnata l-esponenti nghataw il-helsien mill-arrest taht diversi kundizzjonijiet fosthom li ma jikkommettux delitt iehor ta` natura volontarja (kopji tal-kundizzjonijiet qed jigu annessi u mmarkati bhala Dok PC2 u PC3).

Illi l-imsemmija istruttorja ghadha llum pendenti peress li l-prosekuzzjoni ghadha fl-istadju tal-gbir tal-provi.

Illi permezz ta` ittra tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici datata 25 ta` Frar, 2014, l-esponent Anthony Cassar intalab jaghti x-xiehda tieghu fit-12 ta` Marzu, 2014 dwar rapport ta` l-Awditur Generali intitolat "An Analysis of the Effectiveness of Enemalta Corporation`s Fuel Procurement" datat Lulju, 2013. L-esponent gie wkoll mitlub igib mieghu xi dokumenti li ghandu disponibbli li huma relatati mal-kaz (kopja ta` l-ittra qed tigi annessa u mmarkata bhala Dok PC4).

Illi ma` din l-ittra giet mibghuta kopja tal-"Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives" (kopja tal-Guide annessa u mmarkata bhala Dok PC5).

Illi b`ittra tas-7 ta` Marzu, 2014, l-esponent, tramite l-avukat sottoskritt, informa lic-Chairperson tal-Kumitat li kien ser jinvoka d-dritt tieghu tas-silenzju u ghamel referenza ghall-proceduri kostituzzjonali pendenti fuq punt simili minn Frank Sammut (kopja ta` l-ittra annessa u mmarkata bhala Dok PC6).

Illi waqt is-seduta tat-12 ta` Marzu, 2014, wara li l-avukat sottoskritt elabora fuq ir-ragunijiet ghall-invokazzjoni tad-dritt tas-silenzju ta` l-esponent, il-Kumitat gab a konjizzjoni tieghu Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014 dwar eccezzjoni simili mqajjma minn Tancred Tabone (kopja tar-

Ruling anness u mmarkat bhala Dok PC7). L-esponent gie informat li dak ir-Ruling kellu jigi rispettat indipendentement minn proceduri ta` natura kostituzzjonali li setghu gew istitwiti minn terzi persuni.

Illi permezz ta` ittra tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici datata 19 ta` Mejju, 2014, l-esponent Francis Portelli intalab jaghti x-xiehda tieghu fit-3 ta` Gunju, 2014 dwar l-istess rapport ta` l-Awditur Generali ntitolat "An Analysis of the Effectiveness of Enemalta Corporation`s Fuel Procurement" datat Lulju, 2013. L-esponent gie wkoll mitlub igib mieghu xi dokumenti li ghandu disponibbli li huma relatati mal-kaz (kopja ta` l-ittra qed tigi annessa u mmarkata bhala Dok PC8).

Illi b`ittra tat-23 ta` Mejju, 2014, l-esponent Francis Portelli, tramite l-avukat sottoskritt, informa lic-Chairperson tal-Kumitat li l-posizzjoni tieghu kienet identika ghal dik ta` l-esponent Cassar fis-sens li kien ser jinvoka d-dritt tieghu tas-silenzju u li tali dritt kellu necessarjament, in vista ta` l-andament tas-seduta tat-12 ta` Marzu, 2014, jigi salvagwardat minn Qorti ta` gurisdizzjoni Kostituzzjonali (kopja ta` l-ittra annessa u mmarkata bhala Dok PC9).

Illi b`ittra tal-5 ta` Gunju, 2014, l-esponenti, tramite l-avukat ta` fiducja taghhom, talbu lill-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici jiccara jekk ir-Ruling immarkat bhala Dok PC7, in kwantu moghti fil-konfront ta` terza persuna, kienx japplika wkoll ghalihom (kopja ta` l-ittra annessa u mmarkata bhala Dok PC10).

Illi l-avukat sottoskritt attenda ghas-seduta ta` l-1 ta` Lulju, 2014 fejn il-punt sollevat fl-ittra tal-5 ta` Gunju, 2014 gie diskuss. Infatti fl-ahhar ta` dik il-laqgha gie deciz li r-Ruling immarkat bhala Dok PC7 kellu japplika mutatis mutandis ghall-esponenti Francis Portelli u Anthony Cassar (kopja tal-minuti annessi u mmarkati bhala Dok PC11).

1. Ksur tad-dritt taghhom ta` smigh xieraq sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta

Illi skond ir-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014, xhud ghandu jidher quddiem il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici u ghandu jwiegeb id-domandi li jsirulu minn kull membru ta` dan il-Kumitat u, f`kaz ta` domanda li tista` tinkriminah huwa ghandu jitlob li jigi ezentat milli jwiegeb dik id-domanda. U f`kaz li jkun hemm oggezzjoni minn xi membru fis-

sens li jekk dik id-domanda tigi mwiegba ma tkunx inkriminanti fil-konfront tax-xhud, il-Kumitat ghandu allura jitlob direzzjoni mis-Sedja biex taghti d-direzzjoni taghha dwar jekk dik id-domanda ghandhiex tigi mwiegba jew le.

Illi filwaqt li f`dan ir-Ruling saret ampja referenza ghall-ktieb Parliamentary Practice ta` l-Erskine May (24th ed.), jirrizulta mill-istess Ruling li fir-rigward tax-xhieda li jidhru quddiem il-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici, kellhom japplikaw il-"Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives, Parliament of Malta". Skond l-introduzzjoni ta` dawn il-linji gwida, liema introduzzjoni giet ukoll citata verbatim fir-Ruling :-

> *"… the underlying principle must be that all protection afforded to witnesses under the Criminal Code CAP 9, the Code of Organisation and Civil Procedure CAP 12, and the Civil Code CAP 16, including protection from incrimination, shall be applicable to witnesses appearing before the Public Accounts Committee."*

Illi jinghad bl-akbar rispett li l-konkluzjonijiet raggunti fir-Ruling jindirizzaw, a bazi ta` dak li tghid il-ligi, il-posizzjoni ta` xhud li ma jkunx ghaddej proceduri kriminali u mhux dik ta` xhud li jkun ghaddej proceduri kriminali bhalma huma l-esponenti Francis Portelli u Anthony Cassar.

Illi, infatti, il-modalita` maghzula mill-Onorevoli Speaker hija bl-akbar rispett riflessjoni ta` l-anomalija fir-Ruling partikolarment fejn jinghad li f`kaz li tqum kwistjoni dwar jekk ir-risposta ta` domanda tistax tkun inkriminanti fil-konfront tax-xhud, il-Kumitat ghandu allura jitlob direzzjoni mis-Sedja biex taghti d-direzzjoni taghha dwar jekk dik id-domanda ghandhiex tigi mwiegba jew le. A parti mill-fatt li d-dritt sagrosant tas-silenzju ta` persuna suspettata jew addirittura imputata huwa dritt li jipprexxindi minn kwalsiasi regola emanenti minn ligi ordinarja, qed jigi sottomess li is-Sedja ma hijiex edotta la mill-kontenut ta` l-atti ta` l-istruttorja li qed issir fil-konfront ta` l-esponent (vide artikolu 518 tal-Kodici Kriminali) u wisq anqas mill-eventwali linji ta` difiza ta` l-istess esponenti. Huwa f`dan is-sens li l-esponenti jissottomettu li r-Ruling huwa anomalu in kwantu is-Sedja ma tista` qatt tkun f`posizzjoni li tiddeciedi jekk twegiba ghal domanda tistax tinkrimina lill-esponenti jew le.

Illi Harris, O`Boyle & Warbrick, fil-ktieb taghhom Law of the European Convention on Human Rights (Second Edition), jghidu hekk :-

> *"The right to a fair hearing includes freedom from self-incrimination in criminal cases. In one sense, this is an unexpected reading of Article 6(1), in*

that when Council of Europe member states added to the rights of the accused in the Seventh Protocol to the Convention, they considered including freedom from self-incrimination but decided not to do so. Nonetheless, the Court`s subsequent jurisprudence under Article 6 fills an obvious and unfortunate gap. As the Court stated in Saunders v UK, 'the right to silence and the right not to incriminate oneself are generally recognized international standards which lie at the heart of the notion of a fair procedure under Article 6'." (p 259)

Illi fl-istadju ta` l-iskambju ta` korrispondenza li eventwalment wassal ghar-Ruling tat-3 ta` Frar, 2014, kienet effettivament saret referenza ghas-sentenza tal-Qorti ta` Strasbourg fl-ismijiet "Saunders v UK". Infatti f`dan ir-Ruling gie deciz li il-"Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici ma jistax jitqies bhala tribunal li jkun suggett ta` dak li wiehed jistenna minn kull procedura gudizzjarja kif hija indikata fl-interpretazzjoni tal-artikolu 6..." u li "il-kaz ta` Saunders ... ma japplikax ghall-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici".

Illi indipendentement minn kwistjonijiet dwar il-korrettezza legali o meno ta` din id-decizjoni, l-esponenti qieghdin jissottomettu li d-dritt taghhom ghal smigh xieraq li ser jigi lez bl-eventwali xiehda quddiem il-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici huwa s-smigh quddiem il-qrati ta` gurisdizzjoni kriminali fil-proceduri fl-ismijiet "Il-Pulizija v Francis Portelli u Anthony Cassar".

Illi qed jigi ghalhekk sottomess li kemm il-"Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives" kif ukoll ir-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014 huma lezivi tad-dritt taghhom ta` smigh xieraq sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta.

2. Ksur tad-dritt taghhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta.

Illi r-Regola 4 tal-"Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives" tiddisponi hekk :-

"A person who, having been duly served with a copy of the warrant as prescribed in article 3 above, fails, without lawful excuse, to appear before the Committee, or having appeared before the Committee refuses to be sworn or, subject to guideline 19 below, to answer questions shall be guilty of contempt of

the House and shall be liable to the penalties prescribed in article 11 of the House of Representatives (Powers and Privileges) Ordinance (CAP 113)."

Illi wahda mill-pieni prospettati fis-subartikolu (5) ta` l-artikolu 11 ta` l-Ordinanza dwar il-Privileggi u s-Setghat tal-Kamra tad-Deputati (Kap 113 tal-Ligijiet ta` Malta) ghal "nuqqas ta` qima" ("contempt") hija dik ta` "prigunerija ghal zmien mhux izjed minn sitt xhur".

Illi l-esponenti, in vista tal-proceduri kriminali fil-konfront taghhom, qieghdin jipprevalixxu ruhhom mid-dritt tas-silenzju, dritt, kif inghad iktar `l fuq, sancit mill-gurisprudenza ta` Strasbourg. Ghalhekk l-esponenti jistghu potenzjalment, fl-eventwalita` li jinsistu li jipprotegu d-dritt taghhom ghal smigh xieraq, jigu puniti b`piena ta` prigunerija effettiva.

Illi, a parti minn hekk, fil-21 ta` Frar, 2013, l-esponenti inghataw il-helsien mill-arrest mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala qorti istruttorja taht diversi kundizzjonijiet fosthom dik indikata bin-numru 4 li ma jikkommettux delitt iehor ta` natura volontarja waqt li jkunu mehlusa mill-arrest.

Illi ghalhekk l-esponenti mhux biss huma potenzjalment esposti ghall-piena ta` prigunerija minhabba dak li jiddisponi is-subartikolu (5) ta` l-artikolu 11 ta` l-Ordinanza msemmija, izda addirittura esposti li jitilfu l-helsien mill-arrest taghhom minhabba ksur tal-kundizzjoni indikata.

Illi qed jigi ghalhekk ukoll sottomess li kemm il-"Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives" kif ukoll ir-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014 huma lezivi tad-dritt taghhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta.

Ghaldaqstant l-esponenti, ghar-ragunijiet premessi, jitolbu lil din l-Onorabbli Qorti sabiex :-

1) Tiddikjara li l-"Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives" jikser id-dritt taghhom ghal smigh xieraq kif sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta in kwantu jobbligahom jirrispondu ghal mistoqsijiet mill-

membri tal-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici li jistghu jiksrulhom d-dritt ta` smigh xieraq ;

2) Tiddikjara li r-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014, rez applikabbli ghall-esponenti permezz tad-decizjoni mehuda fil-laqgha tal-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici ta` l-1 ta` Lulju, 2014, jikser id-dritt taghhom ghal smigh xieraq kif sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta in kwantu jobbligohom jirrispondu ghal mistoqsijiet mill-membri tal-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici li jistghu jiksrulhom d-dritt ta` smigh xieraq ;

3) Tiddikjara li l-"Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives" jikser id-dritt taghhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta in kwantu jesponihom potenzjalment ghat-telf tal-liberta` personali taghhom fl-eventwalita` li jinsistu li jipprotegi d-dritt taghhom ghal smigh xieraq ;

4) Tiddikjara li r-Ruling ta` l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati tat-3 ta` Frar, 2014, rez applikabbli ghall-esponenti permezz tad-decizjoni mehuda fil-laqgha tal-Kumitat dwar il-Kontijiet Pubblici ta` l-1 ta` Lulju, 2014, jikser id-dritt taghhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta in kwantu jesponihom potenzjalment ghat-telf tal-liberta` personali taghhom fl-eventwalita` li jinsistu li jipprotegi d-dritt taghhom ghal smigh xieraq ;

5) Taghti d-direttivi kollha sabiex jigu sanciti d-drittijiet fondamentali u kostituzzjonali ta` l-esponenti kif protetti mill-istess Kostituzzjoni u Konvenzjoni.

Bl-ispejjez kontra l-intimati li minn issa huma ngunti ghas-subizzjoni.

Rat id-dokumenti li pprezentaw ir-rikorrenti mar-rikors promotur.

Rat ir-risposta li l-intimati <u>flimkien</u> ipprezentaw fl-<u>10 ta` Ottubru 2014</u>. Din taqra hekk :–

1. Illi fl-ewwel lok in-notifika tar-rikors hija nulla billi kontra d-disposttiv ta` ordni pubbliku kontenut f`l-artikolu 65(3) tal-Kostituzzjoni li trid li l-atti ta`din il-Qorti ma jigux notifikati lill-Kamra u dan huwa privilegg tal-kamra ; din ir-risposta ma ghandhiex tiftiehem bhala li l-intimati qieghedin jaghtu ruhhom b`notifikati b`dak ir-rikors billi l-impossibilita` ta` notifika hija biss rifless tan-nuqqas ta`gurisdizzjoni ta` dina l-Onorabbli Qorti li qieghed tigi eccepita f`din ir-risposta ;

2. Illi fit-tieni lok id-decizjonijiet tal-ispeaker ma humiex sindikabbili mill-Qorti u lanqas huma sindikabbili mill-Qorti l-linji gwida minnu maghmula u certament u bl-akbar rispett dina l-Onorabbli Qorti ma ghandha l-ebda gurisdizzjoni li tiddikjara xi decizjoni tal-ispeaker bhala nulla jew invalida ghaliex ir-regolament tal-procedura tal-Kamra hija fil-gurisdizzjoni insindikabbilli tal-Kamra u kull indhil f`dik il-procedura tammonta ghall-ksur tal-privileggi tal-Kamra ;

3. Illi inoltre l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati u l-Onorevoli Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici in kwantu mharrkin in rappresentanza tal-Kamra tad-Deputati ma ghandhomx dik ir-rappresentanza u huma malament imharrkin ghaliex il-Kamra tad-Deputati ma ghandhiex locus standi fil-Qorti ;

4. Illi ghalhekk il-procedura hija evidentement monka u nkompleta ghaliex jonqos legittimu kontradittur fil-gudizzju billi l-intimati certament ma humiex legittimi kontraditturi f`dan il-gudizzju ;

5. Illi l-Kamra tad-Deputati u l-kumitati taghha bl-ebda mod bl-agir taghhom ma vvjolaw xi dritt fondamentali tar-rikorrent u lanqas huwa mahsub jew hemm il-biza li d-drittijiet fondamentali tar-rikorrent jigu vjolati. Il-Kumitat in kwistjoni huwa mghoti l-mansjoni li fl-interess pubbliku jaghmel stharrig f`dak li jirrigwarda l-kontijiet pubblici ta` Malta u naturalment f`dan l-istharrig huwa ghandu d-dritt li jisma` lil kull minn huwa mehtieg biex il-kumitat jista` jasal ghall-konkluzjonijiet tieghu lil kull minn il-Kumitat jidhirlu li jista` jaghtih informazzjoni siewja. Dan il-Kumitat jaghmlu fl-interess pubbliku nazzjonali u certament ma huwiex l-interess pubbliku li persuna li tista` taghti informazzjoni ma tittellax tixhed. Naturalment dan isir fir-rispett tad-drittijiet kollha ta`dik il-persuna, inkluz id-dritt, del resto rikonoxxut anke mill-istess Speaker u mill-Kumitat li persuna ma tixhiedx fejn bir-risposta taghha tkun tista` tinkrimina ruhha. Ma hemm l-ebda hsieb li ebda persuna tiggieghel tirrispondi domandi li jistghu jinkriminawha imma naturalment jibqa` dejjem l-obbligu ta` persuna li taghti l-informazzjoni mitluba f`affarijiet fejn hija ma tistax tigi inkriminata. Huwa dejjem dritt tax-xhud, rikonoxxut anke fil-linji gwida, li jekk jhoss li risposta tista tinkriminah, iqajjem il-

kwistjoni tal-privilegg tieghu li ma jixhidx fejn jista`jinkrimina ruhu ; ma hemm l-ebda hsieb li jekk isir hekk dan ma jinghatax il-piz mehtieg u li d-decizjoni dwar dan ma tittihidx bil-ghaqal skond il-ligi u fil-pjen rispett tad-drittijiet tax-xhud.

6. Illi fir-rigward tal-fatti elenkati fir-rikors l-esponenti jirrilevaw illi ma hemm l-ebda kontestazzjoni dwar il-fatti elenkati fil-paragrafi wiehed sa hdax tar-rikors.

7. Illi dwar il-fatti elenkati fil-paragrafi taht punt numru wiehed u taht l-intestatura 'Ksur tad-dritt taghhom ta` smigh xieraq sancit mill-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta` Malta', l-esponenti jirrilevaw is-segwenti :-

a) Fl-ewwel lok jigi ccarat li l-proceduri kriminali kondotti quddiem il-Qorti tal-Magistrati huma proceduri distinti u separati minn dak li qieghed jigri fil-Kumitat; u l-mansjoni tal-Kumitat ma hiex li tikkonduci investigazzjoni biex tigi uzata fil-proceduri kriminali; il-mansjoni tal-kumitat hija limitata ghas-sorveljanza tal-kontijiet pubblici u tas-sanita` tal-istess kontijiet. L-ghan ta` dawk il-proceduri ma huwiex il-kondotta ta`proceduri kriminali u lanqas ma hija l-informazzjoni migbura mill-Kumitat intiza biex tintuza fi proceduri kriminali imma hija ntiza biex tintuza mill-Kamra fil-kors ta` dibattiti taghha u fil-kors ta`dak li taghmel fir-rigward tal-kontijiet pubblici. Din hija mansjoni tal-Kamra ta`importanza fondamentali ghat-tmexxija tal-pajjiz u ghaz-zamma tad-demokrazija. Huwa ghalhekk precisament li dina ma taqax biex tigi sindikata minn dina l-Onorabbli Qorti.

b) L-esponenti bl-ebda mod ma qieghdin jinnegaw l-applikazzjoni u l-importanza tal-hekk imsejjah dritt tas-silenzju intiz sabiex jipprotegi mill-individwu milli jinkrimina ruhu. Madanakollu wiehed irid necessarjament jezamina l-kuntest li fih jkun qieghed jigi invokat tali dritt. Intant wiehed jinnota illi l-intepretazzjoni li tat il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem lil dan id-dritt fis-sentenza deciziva taghha fl-ismijiet Saunders vs UK, u referenza ghall-liema hemm ukoll fir-Ruling tal-iSpeaker tat-3 ta` Frar, 2014 jillimita l-applikazzjoni tal- privilegg ghall-ammissjoni ta` evidenza f`kuntest ta` proceduri kriminali u ma jestendix ghal procedura ta` natura purament amministrattiva.

c) Huwa ghalhekk krucjali ghall-proceduri odjerni li wiehed izomm f`mohhu l-fatt illi n-natura tal-proceduri quddiem il-Kumitat bl-ebda ma jistghu jigu konsidrati bhala proceduri kriminali u bl-ebda mod ma huma ntizi sabiex iservu bhala gbir ta` provi mill-prosekuzzjoni. Jirrizulta bl-aktar mod car fil-fatt illi l-proceduri quddiem il-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici mhux talli mhumiex ta` natura kriminali izda lanqas biss huma ta` natura gudizzjarja. Ghaldaqstant ladarba l-proceduri huma amministrattivi, jidher illi m`hemmx lok

illi wiehed jargumenta illi qieghed jigi vjolat id-dritt tieghu ghal smiegh xieraq a bazi ta` allegazzjoni illi d-dritt tieghu ghas-silenzju gie lez.

d) Fil-fatt jinghad illi dawk il-proceduri kriminali ma jinteressawx lill-iSpeaker u l-procedura quddiem il-Kumitat ma hijiex relatata ma` dawk il-proceduri kriminali u ma hija bl-ebda mod intiza sabiex tigbor evidenza biex tintuza fil-proceduri kriminali imma hija xi haga kompletament indipendenti minnhom.

e) Fil-proceduri quddiem il-Kumitat, ghalkemm ix-xhud huwa obbligat jirrispondi l-mistoqsijiet mqieghda lilu, huwa mhux obbligat jirrispondi fejn huwa jista`jinkrimina ruhu u dan skond l-istess Ruling in kwistjoni, ghallhekk ma hemm l-ebda ksur ta`ebda dritt fondamentali. Il-fatt illi x-xhud jigi msejjah sabiex jidher quddiem il-kumitat minnu nnifsu ma jivvjola l-ebda dritt, huwa l-fatt li persuna tigi mgieghla li twiegeb ghal mistoqsijiet li jinkriminawha li potenzjalment jista` jinghad illi jivvjola dritt. Ghaldaqstant ladarba l-procedura tal-Kumitat hekk kif stabbilita mir-Ruling in kwistjoni tipprovdi lix-xhud il-possibilita` illi jigi ezentit milli jwiegeb dawk il-mistoqsijiet linjistghu jinkriminawh ghalhekk jidher bic-car illi d-drittijiet tax-xhud huma protetti.

f) Fi kwalunkwe kaz jidher illi l-argumenti tar-rikorrenti huma kollha argumenti ta` konvenjenza; certament lis-Speaker jista` jara li d-dritt fondamentali ta` xhud sa fejn jikkoncerna d-decizjonijiet li jiehu huwa ma jinkisirx, lis-Speaker ma hux qieghed jghid li d-drittijiet fondamentali tal-individwu ma japplikawx, anzi il-linji gwida minnhu mahluqa huma ntizi precisament biex dawk id-drittijiet fondamentali ma jigux mittifsa.

8. Illi dwar il-fatti elenkati fil-paragrafi taht punt numru tnejn u taht l-intestatura 'Ksur tad-dritt taghhom tal-liberta` personali sancit mill-Artikolu 5 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll mill-Artikolu 34 tal-Kostituzzjoni ta` Malta', l-esponenti qieghdin jirrilevaw is-segwenti:

a) L-allegazzjoni illi r-Regola 4 tal-Guide for Witnesses appearing before the Public Accounts Committee of the House of Representatives b`xi mod tivvjola d-dritt tal-liberta` personali tar-rikorrenti qieghda tigi kontestata fl-intier taghha.

b) Ir-rikorrenti fir-rikors taghhom qieghdin jallegaw illi l-fatt illi wahda mill-pieni ghall-"nuqqas ta`qima" (contempt) provduta taht l-Ordinanza dwar il-Privileggi u s-Setghat tal-Kamra tad-Deputati (Kap 113), ossija il-piena emergenti ms-subartikolu 5 tal-artikolu 11 li tipprovdi l-possibilita` ta`prigunerija effettivament tivvjola d-dritt tal-liberta`personali tar-rikorrenti. L-istess rikorrenti jipprovaw izewgu din l-allegazzjoni fiergha mal-fatt illi r-rikorrenti jinsabu mehlusa mill-arrest mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala qorti istruttorja taht diversi kondizzjonijiet inkluz li ma jikkommettux delitt iehor ta`natura volontarja.

c) Fl-ewwel lok, jigi osservat illi din is-sitwazzjoni illi temergi f`dan il-kaz hija wahda analoga ghal sitwazzjoni fejn persuna li tkun giet mehlusa mill-arrest taht kondizzjonijiet specifici legalment elenkati mill-Qrati taghna tigi, waqt dak il-perjodu ta` helsien, imharrka sabiex taghti x-xhieda taghha quddiem il-Qrati. Certament ma jistax wiehed jikkonkludi illi l-fatt li Qorti tordna l-arrest ta` xhud li minkejja li jkun gie imharrek sabiex jidher quddiemha jonqos milli jaghmel dan, ma tikkonsistix fi vjolazzjoni tad-dritt tal-liberta` personali tal-persuna.

d) Fi kwalsijasi kaz il-potenzjal tal-piena ta` prigunerija taht l-Ordinanza surrefrita jirrizulta biss f`kaz illi x-xhud in kwistjoni jonqos milli jidher quddiem il-Kumitat. Kif aktar `il fuq spjegat, ir-Ruling tal- ispeaker jipprovdi l-possibilita` illi filwaqt li x-xhud jattendi kif rikjest mill-Kumitat huwa ghandu l-possibilita` illi jaghzel li ma jwegibx mistoqsijiet li r-risposta taghhom tista` tinkriminah huwa ghalhekk evidenti illi ladarba m`hemmx riskju li l-individwu jinkrimina ruhu x-xhud ghandu jidher quddiem il-Kumitat kif mitlub u b`hekk jevita illi jikkommetti nuqqas ta` qima kontra l-istess.

e) Il-poteri li bihom il-Kamra hija moghnija permezz tal-Ordinanza dwar il-Privileggi u s-Setghet tal-Kamra tad-Deputati, li certament huma applikabbli ghall-Kumitat huma essenzjali ghall-funzjoni tad-demokrazija z-zamma tal-ordni pubbliku b` mod o sabiex il-Kamra tkun tista` taqdi l-funzjonijiet taghha.

9. Ghalhekk it-talbiet tar-rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u huma f`kull kaz prematur u biss frott ta`spekulazzjoni u intant ghandhom jigu michuda fl-intier taghhom, bl-ispejjez kontra l-istess rikorrenti.

Rat il-verbal tal-udjenza tas-16 ta` Ottubru 2014 fejn idderigiet lill-partijiet sabiex jittrattaw l-ewwel erba` eccezzjonijiet.

Semghet is-sottomissjonijiet tad-difensuri tal-partijiet fl-udjenza tas-17 ta` Novembru 2014.

Rat id-digriet moghti fl-istess udjenza fejn halliet il-kawza ghas-sentenza dwar l-ewwel erba` eccezzjonijiet.

Rat id-digriet taghha tat-13 ta` Jannar 2015 fejn issospendiet il-prolazzjoni tas-sentenza dwar it-tielet u r-raba` eccezzjonijiet u halliet il-kawza ghas-sentenza dwar l-ewwel u t-tieni eccezzjonijiet.

Rat is-sentenza li tat fl-udjenza tal-15 ta` Jannar 2015 fejn, wara li cahdet l-ewwel u t-tieni eccezzjonijiet tal-intimati, ordnat il-prosegwiment tal-kawza.

Rat id-digriet li tat fl-udjenza tat-3 ta` Frar 2015 fejn tat permess lill-intimati sabiex jinterponu appell mis-sentenza parzjali taghha tal-15 ta` Jannar 2015.

Rat is-sentenza li tat il-Qorti Kostituzzjonali fil-15 ta` Dicembru 2015 fejn, wara li cahdet l-appell tal-intimati bl-ispejjez a kariku tal-intimati, irrimettiet l-atti lil din il-Qorti ghall-kontinwazzjoni tas-smigh tal-kawza.

Rat illi fl-udjenza tas-7 ta` Jannar 2016, il-Qorti tat direzzjoni lill-partijiet sabiex jittrattaw it-tielet u r-raba` eccezzjonijiet tal-intimati.

Rat illi fl-udjenza tat-2 ta` Frar 2016, il-partijiet iddikjaraw illi ma kellhomx provi xi jressqu dwar it-tielet u r-raba` eccezzjonijiet tal-intimati.

Semghet fl-istess udjenza s-sottomissjonijiet tad-difensuri dwar dawn l-eccezzjonijiet.

Rat id-digriet illi tat fl-istess udjenza fejn halliet il-kawza ghas-sentenza dwar it-tielet u r-raba` eccezzjonijiet tal-intimati.

Rat l-atti l-ohra tal-kawza.

II. <u>It-tielet u r-raba` eccezzjonijiet</u>

<u>It-tielet eccezzjoni</u> taqra :-

Illi inoltre l-Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati u l-Onorevoli Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici in kwantu mharrkin in rappresentanza tal-Kamra tad-Deputati ma ghandhomx dik ir-rappresentanza u huma malament imharrkin ghaliex il-Kamra tad-Deputati ma ghandhiex locus standi fil-Qorti.

Ir-raba` eccezzjoni taqra :-

Illi ghalhekk il-procedura hija evidentement monka u nkompleta ghaliex jonqos legittimu kontradittur fil-gudizzju billi l-intimati certament ma humiex legittimi kontradditturi f`dan il-gudizzju ;

Ghal din il-Qorti, huwa evidenti illi z-zewg eccezzjonijiet huma marbuta wahda mal-ohra fis-sens illi l-eccezzjoni centrali hija r-raba` eccezzjoni fejn qed jinghad illi l-intimati mhumiex il-legittimi kontradditturi tar-rikorrenti. Ir-raguni ghala – skont l-intimati – dan huwa hekk hija propju t-tielet eccezzjoni.

Dan premess, il-Qorti sejra tghaddi ghall-konsiderazzjoni ta` dak rilevat mill-partijiet dwar dawn l-eccezzjonijiet.

III. Il-posizzjoni tal-partijiet

Wara li semghet is-sottomissjonijiet li ghamlu d-difensuri tal-partijiet dwar dawn iz-zewg eccezzjonijiet, il-Qorti sejra taghmel sintesi tal-posizzjoni ta` kull parti.

a) L-intimati

Fil-qosor, isostnu li :

F`kaz fejn qed jigi allegat ksur tad-dritt fundamentali ai termini tal-Art 6 tal-Konvenzjoni, il-legittimu kontradittur ma jistax ikun l-Speaker. Il-legittimu kontradittur ghandha tkun il-Prosekuzzjoni li qeghda tmexxi l-kaz kriminali kontra r-rikorrenti. Il-Kumitat tal-Kamra tad-Deputati qieghed jikkonduci l-istharrig tieghu. L-Speaker u c-Chairman tal-Kumitat ghandhom funzjoni parlamentari x`jaqdu li ma tistax tincidi fuq il-proceduri kriminali.

Ikompli jinghad illi l-Speaker ma kienx involut fil-konduzzjoni tal-Kumitat. Kien il-Kumitat mhux l-Speaker li harrek lir-rikorrenti sabiex jaghtu x-xiehda taghhom. Kienu l-membri tal-Kumitat li ddecidew lil min iridu jharrku, u kull ma ghamel l-Speaker kien illi ha konjizzjoni ta` dik id-decizjoni.

Skont l-intimati, l-azzjoni kellha ssir kontra l-Avukat Generali, il-Prosekuzzjoni jew kontra l-membri tal-Kumitat tal-Kamra.

Inoltre la l-Speaker u lanqas ic-Chairman tal-Kumitat ma jirrapprezentaw lill-Kamra tad-Deputati jew lill-Kumitat tal-Kamra rispettivament.

b) <u>Ir-rikorrenti</u>

<u>Fil-qosor,</u> ighidu :-

Ir-rikorrenti kienu ngunti biex jidhru quddiem Kumitat tal-Kamra tad-Deputati. Dak il-Kumitat huwa regolat bl-Ordnijiet Permanenti tal-Kamra.

Il-lezjoni lamentata mir-rikorrenti kienet kommessa mill-Av. Anglu Farrugia fl-ezercizzju tal-funzjonijiet tieghu bhala Speaker tal-Kamra tad-Deputati. Qed jinghad hekk ghaliex ir-regoli tal-konduzzjoni tal-Kumitat tal-Kamra jinhargu mill-Speaker. L-ordnijiet Permanenti tal-Kamra tad-Deputati jinhargu mill-Ufficcju tal-Ispeaker. Ghalhekk huwa l-Speaker li ghandu jirrispondi ghal din l-lezjoni.

Isostnu r-rikorrenti li l-Ispeaker huwa legittimu kontradittur ghaliex huwa l-Kap tal-Parlament Malti.

Dwar ic-Chairperson tal-Kumitat, jinghad mir-rikorrenti illi dan jirrapprezenta kemm lill-Kumitat kif ukoll lill-speaker.

IV. <u>Konsiderazzjonijiet</u>

Sabiex tistabilixxi min huwa l-legittimu kontradittur, il-Qorti trid toqghod fuq il-parametri tal-azzjoni kif determinati mir-rikorrenti sa mill-*occhio* tal-kawza.

Fir-rigward tal-Speaker, il-Qorti taghmel riferenza ghall-**<u>Art 51 tal-Kostituzzjoni ta` Malta</u>** fejn jinghad hekk :-

"Ghandu jkun hemm Parlament ta` Malta li jkun maghmul mill-President u minn Kamra tad-Deputati"

<u>L-Art 59 tal-Kostituzzjoni ta` Malta</u> jghid :-

"Meta l-Kamra tad-Deputati tiltaqa` ghal ewwel darba wara xi elezzjoni ġenerali u qabel ma tipproċedi għat-tmexxija ta` xi xogħol ieħor, għandha teleġġi persuna biex tkun l-iSpeaker tal- Kamra; u jekk il-kariga ta` Speaker issir vakanti f`xi żmien qabel ix-xoljiment sussegwenti tal-Parlament, il-Kamra għandha, kemm jista` jkun malajr, teleġġi persuna oħra għal dik il-kariga."

Ir-rwol u l-funzjoni tal-Speaker huwa regolat mill-Ordnijiet Permanenti tal-Kamra tad-Deputati (Legislazzjoni Sussidjarja KOST.02).

Skont l-Ordnijiet Permanenti, il-funzjonijiet tal-Ispeaker jinkludu –

- sabiex jiehu hsieb l-procedura tal-Kamra tad-Deputati fir-rigward tas-Seduti, Quorum, Aggornament u Gheluq tal-Kamra tad-Deputati (Titolu II) ;

- l-arrangament tax-xoghol tal-Kamra tad-Deputati (Titolu III) ;

- jiehu hsieb l-ordni fil-Kamra tad-Deputati, bhal per ezempju isejjah l-membru tal-Kamra li se jitkellem (Titolu IV - Artikolu 45) ;

- Jirrizultaw ukoll sitwazzjonijiet fejn l-Ispeaker ma jistax joqghod f`postu izda ghandu jhalli l-Kamra tad-Deputati – Artikolu 71(2) meta l-Kumitat ta` Provvista huwa mnizzel bhala ordni tal-gurnata; kif jinqara l-ordni tal-gurnata ghall-Kumitat dwar abbozz ta` ligi (Artikolu 97) ;

- Jiehu hsieb l-votazzjonijiet tal-Kamra tad-Deputati (Titolu VII) ;

- Jippresjedi l-Kumitat Permanenti dwar ix-xoghol tal-Kamra tad-Deputati [Artikolu 120C(5)] ;

- Jippresjedi kull seduta tal-Kamra (Artikolu 151) ;

- Jaqra l-messaggi mibghuta mill-President ta` Malta (Artikolu 184).

Din il-Qorti tirrileva illi mkien fil-Kostituzzjoni ta` Malta jew inkella fl-Ordnijiet Permanenti tal-Kamra tad-Deputati ma jinghad illi l-Speaker

jirrapprezenta l-Kamra tad-Deputati.

Dwar dak li kien rilevat mir-rikorrenti fis-sens illi l-Speaker huwa l-Kap tal-Kamra tad-Deputati, il-Qorti tirreferi ghall-Ordnijiet Permanenti tal-Kamra fejn jinghad illi : *"il-Kap tal-Kamra" tfisser il-Ministru responsabbli għall-Affarijiet Parlamentari"*

Ghal dawn ir-ragunijiet, din il-Qorti ma taccettax bhala tajjeb u legalment korrett illi l-Speaker kien imharrek *in rapprezentanza tal-Kamra tad-Deputati.*

Dan premess, il-Qorti ssib illi xejn ma kien jipprekludi lir-rikorrenti milli jharrku ghall-fini tal-allegata vjolazzjoni tal-jeddijiet fondamentali taghhom lill-Speaker tal-Kamra tad-Deputati *ut sic*.

Fejn l-eccezzjoni tirrigwarda c-Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici, il-Qorti tirrileva li l-Kumitati Permanenti tal-Kamra tad-Deputati huma regolati bit-Titolu X tal-Ordnijiet Permanenti tal-Kamra tad-Deputati.

Il-Kumitat de quo huwa regolat bl-Art 120E tal-Ordnijiet.

Hemm jinghad illi l-Kumitat ghandu :–

"(a) jifli ħwejjeġ li għandhom x`jaqsmu mal-kontijiet pubblici li jiġu lilu riferiti mill-Kamra, minn Ministru jew mill-Awditur Generali;

(b) jifli kull spiża bħalma hemm imsemmi fl-artikoli 103(3) u 104 tal-Kostituzzjoni;

(ċ) jeżamina l-kontijiet ta` awtoritajiet statutorji, inklużi organizzazzjonijiet parastatali, li l-kontijiet tagħhom huma ppreżentati lill-Parlament;

(d) jitlob lill-Awditur Generali li jippreżenta memoranda dwar kull ħaġa fejn issir talba biex isir dan minn mill-anqas tliet membri tal-Kumitat Permanenti;

(e) jikkonsidra memoranda ppreżentati mill-Awditur Generali, li jkunu ġew ippreżentati wara li tkun saritlu talba bis-saħħa tas-subparagrafu (d) ta` dan il-

paragrafu, jew fuq inizjattiva tiegħu stess;

(f) jeżamina rapporti u dokumenti li għandhom x`jaqsmu magħhom, li jsiru mill-Awditur Generali;

(g) jirrapporta lill-Kamra dwar kull kont, rapport jew dokument imsemmija fis-subparagrafi ta` qabel dan il-paragrafu; u

(h) jirrapporta lill-Kamra dwar kull bidla li jqis li tkun desiderabbli, dwar l-għamla tal-kontijiet, dwar il-mod kif dawn jinżammu, dwar id-dħul jew il-ħruġ jew il-kontroll tal-flus."

Il-President ta` dan l-Kumitat ikun wiehed mill-membri nominati mill-Kap tal-Oppozizzjoni [sub-artikolu (4)]

Illi bl-istess mod kif inghad dwar l-Speaker tal-Kamra tad-Deputati, il-President jew Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici **m`ghandux r-rapprezentanza** tal-istess Kumitat Permanenti.

Ghalhekk fejn ic-Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar l-Kontijiet Pubblici huwa mharrek *ut sic* huwa l-legittimu kontradittur tar-rikorrenti sabiex iwiegeb ghall-istanza taghhom dwar allegat ksur tal-jeddijiet fondamentali taghhom, izda mhuwiex il-legittimu kontradittur tar-rikorrenti kif imharrek bhala rapprezentant tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici ghaliex ic-Chairperson m`ghandux ir-rapprezentanza tal-Kumitat.

Decide

Ghar-ragunijiet kollha premessi, il-Qorti qeghda tiddisponi mit-tielet u mir-raba` eccezzjonijiet tal-intimati billi :-

Tiddikjara illi l-intimat Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati huwa legittimu kontradittur tar-rikorrenti.

Tiddikjara illi l-intimat Onorevoli Speaker tal-Kamra tad-Deputati hekk kif imharrek in rapprezentanza tal-Kamra tad-Deputati mhuwiex il-legittimu kontradittur tar-rikorrenti stante li m`ghandux ir-rapprezentanza tal-Kamra tad-Deputati.

Tiddikjara illi l-intimat Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici huwa legittimu kontradittur tar-rikorrenti.

Tiddikjara illi l-intimat Chairperson tal-Kumitat Permanenti dwar il-Kontijiet Pubblici hekk kif imharrek in rapprezentanza tal-istess Kumitat mhuwiex il-legittimu kontradittur tar-rikorrenti stante li m`ghandux ir-rapprezentanza tal-istess Kumitat.

L-ispejjez tad-decizjoni tal-lum jibqghu rizervati ghall-gudizzju finali.

Tordna l-prosegwiment tal-kawza.

Onor. Joseph Zammit McKeon
Imhallef

Amanda Cassar
Deputat Registratur